

Український ВІСНИК

E-mail:
ukrainskyi.visnyk@gmail.com

М. Шевченко

Часопис Союзу Українців Румунії. Рік видання XXI. № 1-2 (січень) 2014

В ЛІСІ, НАЧЕ ПРОДІЛ, БІЛА ПУТЬ

*В лісі, наче проділ, біла путь.
Сніг і сонце – празник чистоти.
Ти сніжинкою хотіла бути -
Впасти й не розбитися з висоти.*

*Сніг на віях. Правда і брехня.
Мить, що потім мрією стає.
Сніг, сніжок, сніжечок, сніження,
Сніженнятко, сніженняточко моє.*

Д. Павличко

Прочитайте:

- ❖ Небо і земля нині торжествують...
- ❖ Зустріч з колядкою
- ❖ Зачаровані «Червоною калиною»
- ❖ Заради іміджу нашого...
- ❖ Колядки у Данилі
- ❖ Де проживають задунайські українці (III)
- ❖ Вікентію Николайчуку – 70
- ❖ Сторінку письменника
- ❖ Веселу сторінку

РІЗДВЯНЕ ПРИВІТАННЯ СВІТОВОГО КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ

Різдво Христове – це одне із найвеличніших свят для всіх християн, що ушавлює прихід у земний світ Сина Божого, духовно зміцнює нас, відроджує наші душі в любові і всепрощенні, додає віри в торжество добра над злом та вселяє в нас почуття надії на щасливе майбутнє. У цей день під святкові церковні дзвони ми віддаємо Ісусу Христу свою особливу шану, дякуємо за Його щедри дари та просимо ласки для себе і своїх родин.

Вже понад тисячоліття світлий день Різдва Христового гуртує наш народ навколо єдиних християнських цінностей у хвилини радості і смутку. Сьогодні погляди всієї міжнародної спільноти прикуті до подій в Україні: своїми широкомасштабними Євромайданами в Києві і по всій Україні український народ рішуче заявив про свій європейський вибір та виборює право жити в справді демократичній державі. Солідаризуючись з українцями в Україні, багатомільйонна українська діаспора на чолі зі Світовим Конгресом Українців проводить численні Євромайдани у всіх кутках світу та й далі буде твердо підтримувати прагнення своєї нації до кращого майбутнього.

Тому, згадуючи в своїх різдвяних молитвах рідних і близьких, не забудьмо ж і наших братів і сестер в Україні та помолімося, щоб наша духовна Батьківщина пододала всі теперішні зовнішні і внутрішні негаразди, а її народ міг увійти до вільного кола європейських держав.

Нехай же Різдво Христове принесе в кожную українську родину мир, злагоду і достаток, а також згуртує всіх українців світу та зміцнює у бажанні діяти разом.

Христос родився! Славимо його!

Евген ЧОЛІЙ
Президент

СЛОВО ПРЕЗИДЕНТА СКУ ЕВГЕНА ЧОЛІЯ НА ЗАВЕРШЕННЯ РОКУ

Дорогі українці!

Закінчуючи 2013-ий та зустрічаючи новий рік, передусім хочу подякувати за співпрацю Раді директорів Світового Конгресу Українців та його складовим організаціям в 33-ох країнах світу, а також українським громадам із інших 14 країн, які підтримують нашу працю.

Я також щиро вдячний усім, хто упродовж року своєю щирою працею та фінансами допомагав зміцнити позиції СКУ на світовій арені.

Відтак хочу підсумувати результати нашої минулорічної праці та наголосити на ключових подіях.

Як міжнародна координаційна надбудова українських громад у діаспорі, СКУ сьогодні представляє інтереси понад 20 мільйонів українців та вже 46-ий рік всіляко сприяє консолідації української спільноти в світі та розбудові її громадського життя, а також відстоює людські і національні права українців незалежно від місця їхнього проживання.

Прикметною рисою нинішньої діяльності СКУ є підтримка українського народу в його бажанні жити в справді демократичній, незалежній і європейській державі, на чому я наголошував під час зустрічей з високопосадовцями владних структур 26 країн проживання української діаспори.

А коли владні структури України відмовились від підписання Угоди про асоціацію між ЄС і Україною, СКУ разом зі своїми складовими організаціями рішуче підтримав волевиявлення до демократизації та євроінтеграції українського народу, який демонструє це своїми широкомасштабними протестними Євромайданами в Україні.

Тому під час Третього саміту Східного партнерства 28 листопада 2013 р. у Литовському Парламенті у Вільнюсі я закликав голів комітетів із закордонних справ Парламентів Європейського Союзу позитивно відгукнутись на явне бажання українського народу іти в Європейський Союз.

Для зміцнення процесу демократизації України СКУ організував діяльність найбільшої спостережної місії на повторних парламентських виборах у п'яти одномандатних округах в Україні 15 грудня 2013 р., у роботі якої взяло участь 155 осіб із 16 країн.

СКУ також всіляко сприяє розвитку організаційного життя українців у

МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ

**Вельмишановна українська громадо!
Дорогі співвітчизники!**

Прийміть щирі вітання з Новим 2014 роком та Різдвом Христовим! Минає рік, сповнений викликів, драматичних подій та надзвичайно складних завдань. Разом із тим, вважаю: у нас є всі підстави вступати у 2014 рік з оптимізмом.

Ми провели величезну роботу з підготовки до укладення Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Інтенсивний діалог з ЄС на цю тему буде обов'язково продовжено наступного року. Ми надзвичайно результативно завершили головування в Організації з безпеки та співробітництва в Європі. Ми забезпечили нову динаміку відносин з Росією та країнами СНД.

Вірю в притаманні українському народові мудрість і зваженість, які дозволять нам остаточно подолати ускладнення у нашому внутрішньополітичному житті.

Наступного року наше ключове спільне завдання – створення сприятливих зовнішніх умов для розвитку України, модернізації її економіки, реалізації європейських реформ, зростання добробуту її громадян. Впевнений: у цій роботі ми завжди відчуватимемо щирю підтримку закордонних українських громад.

Від усього серця бажаю вам та вашим родинам здоров'я, успіхів та здійснення мрій.

З Новим Роком!
Христос рождається!

Леонід КОЖАРА

всьому світі. З цією метою за останні 5 років я відвідав українські громади 32 країн світу.

Зважаючи на перешкоди з боку владних структур Росії в розвитку її української меншини, СКУ сприяв відновленню її структурованого громадського життя, участі її громадських провідників у X Світовому Конгресі Українців та вступу в 2013 р. до складу СКУ 5 українських крайових організацій з Росії.

Рівнож у липні 2013 р. СКУ представив проблеми українських трудових мігрантів на тематичних парламентських слуханнях у Верховній Раді України.

На прохання Християнського товариства українців у Італії, в листопаді 2013 р. я від імені СКУ надіслав лист до Прем'єр-міністра Італії в справі штрафування мікроавтобусів із України, які є основним зв'язком трудових мігрантів Італії з їхніми рідними в Україні.

Окрім цього, ми сприяли Конференції українських молодечих організацій при СКУ у проведенні молодіжного форуму "Тернопіль-2013" у серпні в Україні та семінару молоді української діаспори в квітні 2013 р. у Румунії.

СКУ також надавав своїм потребуєчим складовим організаціям фінансову підтримку на важливі проекти.

Такими та подібними діями ми даємо відчуття, що за конкретними українськими громадами стоїть світове українство, а також, що СКУ є тією силою, яка здатна захистити інтереси української спільноти.

Відзначаючи в 2013 р. 80-ту річницю Голодомору, СКУ разом зі своїми складовими організаціями наполегливо підніс рівень обізнаності міжнародної спільноти про цей геноцид українського народу. Прикладом такої праці є цьогорічний проект "Поділись спогадами": упродовж 80 днів перед Міжнародним днем пам'яті жертв Голодомору 23 листопада 2013 р. світовій спільноті було представлено 80 відеозаписів нових спогадів очевидців Голодомору-геноциду українського народу. Цей проект СКУ здійснив разом з Конгресом Українців Канади та у співпраці з Українсько-канадським дослідно-документаційним центром.

20-22 серпня 2013 р. у Львові за участю понад 500 делегатів та гостей з 30 країн світу успішно пройшов ювілейний X Світовий Конгрес Українців. Він обговорив актуальні для світового українства справи, визначив напрямки діяльності СКУ на наступні 5 років та обрав новий провід СКУ.

Великі завдання, які стоять сьогодні перед СКУ, як ніколи потребують єдності світового українства, відданості спільній справі та значних матеріальних затрат.

Для підтримки наших важливих проектів діє Клуб Президента СКУ, членом якого може стати особа чи установа, яка в даному році пожертвує \$1,000 чи більше на потреби СКУ.

Тож закликаю Вас зробити особистий внесок у зміцнення української діаспори та утвердження України як справді демократичної і європейської держави своєю добродійною працею, а також фінансовою жертвовністю.

Нехай же Господь щедро дарує Вам і всьому нашому народу щастя, здоров'я, мир, злагоду та краще майбутнє.

З повагою,

Евген ЧОЛІЙ

22 грудня Сучавська філія Союзу Українців Румунії напередодні Різдва Христового організувала прекрасну зустріч із колядуванням. Зустріч почалася у православної української церкви з храмом Апостолів Петра і Павла в місті Сучаві, де після літургії отець парох Михайло Мадяр у своєму казанні розповів християнам про народження Ісуса Христа, про надзвичайну Вість народження Спасителя світу. Отець парох докладно розповів про чудові церковні звичаї, пов'язані з Різдром Христовим, коли кожна домівка християн під час цього важливого Свята перевтілюється на стаєнку, в якій народився Ісусик. М'яке сіно на столі, що перетворюється на ясельце, обгортає колач, хліб – символ Христа – «Хліба вічного». В цей час християни стають не просто споглядачами, а реальними учасниками цього містичного дійства. Так, в народній традиції з року в рік переживається, все глибше і глибше засвоюється найбільша в історії людства подія – втілення Бога – прихід в людській подобі Сина Божого, Спасителя світу, – закінчив свою проповідь українською мовою отець Михайло Мадяр і подякував всім присутнім християнам на літургії, церковному хору села Негостина, представникам місцевих організацій СУРу Сучавського повіту, Його Ексцеленції Василю Боечку, генеральному консулу України в Сучаві з дружиною пані Надією Боечко на Богослужінню і також інж. Бориславу Петрашуку – голові Сучавської філії СУРу.

Після закінчення проповіді отця пароха Михайла Мадяра церковний хор Негостинської Церкви і пані Феліції Облизнюк – бібліотекар Військового училища «Штефан Великий» у Кимпулунзі, уродженка с. Русь-Молдовиці, проколядували так, як колядують в Негостині та Молдовиці.

Друга частина зустрічі відбулася в приміщенні СУРу, де були присутні члени комітету Сучавської філії, голови місцевих організацій, активісти СУРу та інші запрошені.

Генеральний консул Василь Боечко з дружиною були присутні між українцями Сучавської філії СУРу, допомігши Бориславу Петрашуку в розгортанні цієї приємної і успішної події.

Присутніх та подію благословив отець парох сучавської української право-

Зустріч з колядкою

славної церкви Михайло Мадяр, який коротенько споминув, що подія, приготовлена сучавським керівництвом СУРу, присвячена найважливішому християнському святу – Народженню Ісуса Христа, Сина Божого, Спасителя світу і, як парох єдиної української Церкви в м. Сучаві, подякував організаторам події, яку благословив.

Присутні «Негостинські голоси» заколядували «Нова радість стала», «Бог предвічний». До цього жіночого гуртка було включені і кілька діточок.

Гуцулка Феліція Облизнюк, родом із Русь-Молдовиці, надзвичайним голосом виконала кілька гуцульських колядок, котрі, по-моєму, мало відомі навіть і колядникам старшого віку, а може й спеціалістам в українському фольклорі.

Інструментальний гурток учня XII кл. Павла Костіля виконав кілька гуцульських колядок (проф. Петро Шойман з гітарою в дуеті із М. Данилюк зачарували двома колядками).

Автор цих рядків коротенько подав кілька інформацій про колядування в гуцульських селах, підкресливши, що колядування в гуцулів є одним з найглибших звичаїв, в якому закладена вість про народження Спасителя світу. Якщо в гуцульських селах вже зникли звідарі, так звані «Іроди», коляда дорослих продовжує свою

Перед мікрофоном

справу, бо вона організована церквою на чолі із отцем парохом, котрий перед громадою вручає церковний хрест Березі (відповідальному керівникові) коляди.

Колядників отець парох сповідає і законює (причащає), бо вони повинні під час колядування поводитися стримано, гречно, не водитися з жінками, тому їх очищують Святою Сповіддю і зміцнюють Святим Причастям.

Вони носять церковний хрест і дзвіночок, як голос небесний благовісті, і тому колядники під час колядування повинні поводитися високоморально.

Церковна коляда всі грошові дарунки дає на потреби Божого храму.

Всі голови місцевих організацій, члени комітету та інші активісти СУРу, керівництво Сучавської філії та Генеральний консул Василь Боечко обдарували колядників різними солодощами та інші продуктами.

Всі були зачаровані, задоволені. Декан сурівської праці пан Георгіє Міхай сказав: «Нарешті наш труд і наші пропозиції винагороджені».

Знаємо, що це все фінансовано центральним керівництвом СУРу, але й пан інж. Борислав Петрашук у цій справі має свою заслугу».

Юрій ЧИГА

Фото М. Курилюка

Хлопці Радівецького ліцею, родом із Ульми.

Христос рождається! Славімо Його!

Свято української колядки відзначається впродовж двох тижнів – із 7 по 19 січня. Один з найзнаменитших празників святкового календаря є Різдво Христове. Розпочинається воно опівночі після Святвечора між 6 і 7 січня. У давнину це було Свято Коляди – народження Сонця. З прийняттям християнства церква приурочила його до появи на світ Ісуса Христа.

Під час Святвечора, за традицією, усі члени родини мають бути вдома. Якщо між членами сім'ї або сусідами були сварки, та їх лагодили в цей день, щоб «На Різдво був спокій і мир».

Як тільки на небосхилі з'являлася вечірня різдвяна зірка, всією родиною сідали за стіл, який називався багатим, на ньому мало бути дванадцять різноманітних пісних страв. Першим займав місце господар, а за ним інші члени родини. Усі присутні казали молитву.

Першими оповісниками народження Христа були діти та підлітки. Після церковної служби, яка закінчувалась о 4-5-й годині, всі розходилися по домівках. Зайшовши до хати, парафіянин сповіщав хатніх:

– Христос рождається! Йому відповідали хором: – Славімо Його!

Відтак, після привітання, родина сідала за вранішню Свят-вечерю. Голова сім'ї виголошував: – Будьмо здорові зі Святим Різдром! Хай Господь милує нас і має нас у Своїй опіці на кожному кроці, всім померлим, пошли, Боже, царство небесне, раювання в небі.

Всі з нетерпінням чекали м'ясних страв: ковбаси, печеного м'яса, холодцю та інших українських наїдків. Господар, наповнивши погарчики горілкою, виголошував:

– Пошли, Боже, царство небесне й вічне панування в небі всім тим, що відійшли з нашого роду, а нам усім пошли, Боже, щастя, здоров'я, многая літа!

У моєму рідному селі Луг над Тисою священик з кураторами та іншими колядниками ідуть до кожного господаря колядувати, а зібрані гроші дають до церкви. Колядується на перший і другий день. Так само в Лузі над Тисою організувалися колядницькі гурти, які споряджали парубки.

Половину зібраних грошей давали до церкви, а половину для своїх забав.

Заходячи на подвір'я, колядники просили дозволу і починали забавну виставу із жартівливими сценами.

З Різдром пов'язано чимало прислів'їв:

* Краще Різдво тріскуче, ніж пекуче.

* Не дивниця, що на Різдво метелиця.

За різдвяним днем віщували погоду і врожай:

* Якщо сонячний день – дорід на хліб.

* На Різдво йде сніг – заврожається озимина.

* Зелене Різдво – білий Великдень.

* Якщо на Різдво зеленіє, то на Великдень багато нових могил.

* Який день Різдва, такий і на Петра (12 липня), бо як по Різдрові, так і по Петрові.

* У який день Різдва, в такий Новий рік і Петра.

* Сніг іде – врожай на яблука.

ВІКЕНТІЮ НИКОЛАЙЧУКУ – 70

Професор, публіцист, депутат народився 16 листопада 1943 року в селі Дарманешти Сучавського повіту. Був десятою дитиною селянської сім'ї Марії та Дмитра Николайчуків. Старший брат Віктор помер під час війни у таборі для полонених, а батько, ще один брат і дві сестри померли на висипний тиф зимою 1944-45 років. Мати залишилася вдовою з п'ятьма дітьми. Сім'я жила у злиднях.

Вікентій закінчив семирічку у рідному селі. Це була школа з українською мовою навчання, а опісля закінчив український лицей у Сучаві і Сереті. Закінчив філологію (спеціальність румунська та російська мови) у яському університеті ім. Ал. Йона Кузи.

Викладав російську і румунську мови у селі Городнікул де Сус і в місті Радівці. У 2000 році вийшов на пенсію. Працює пенсіонером у школах Дунайської дельти та сучавському селі Ясловець. Десять років був шкільним директором, здобув перший дидактичний ступінь. Викладав також українську мову у школі № 1 у Радівцях.

Займався і займається науково-філологічними дослідженнями і компаративістською роботою, беручи участь з цікавими студіями, зокрема у конгресах румунських філологів у Тімішорі та Ясах (1992 і 1994 рр.). Був засновником шкільних журналів у Радівцях і в селі Летя Тульчанського повіту.

Як депутат в румунському Парламенті від української меншини (1996-2000) Вікентій Николайчук цікавився життям українців, часто буваючи у зонах компактного проживання нашого населення у Сучавщині, Мараморощині, в Банатах, Ботошанському повіті, у Дунайській дельті. Вікентій Николайчук під час свого парламентського мандату сприяв заснуванню радіопередач українською мовою у Ясах, Клужі і Тімішорі, роботі українських відділень філологічних факультетів сучавського та клузького університетів.

Як публіцист він був головним редактором публікації «Ексод», органу товариства ім. Траяна Келаріу, редагував двомовний журнал «Верховина», був секретарем редакції радівецького журналу «Іконар», співробітничав з чернівецькими часописами «Час» і «Буковина».

Свої статті, парламентські виступи розвідки, які появилися у різних публікаціях, В. Николайчук зібрав і надрукував у книзі під назвою «*Repere culturale și umane*». Активно співробітничав з сурівськими публікаціями «Український вісник» і «*Curierul ucraïnean*».

Перу Вікентія Николайчука належать статті про Тараса Шевченка, Івана Франка, Міхая Емінеску, Паїсія Величковського, Ольгу Кобилянську, Ісидора Воробкевича, Сильвестра Яричевського та інших.

На многая літа, Вікентію Николайчук!

Микола КУРИЛЮК

НАША ГОРДІСТЬ ТА НАДІЯ

ДІАНА АНДРЕЯ УРСАКІ

Народилася в українському селі Балківці на мальовничій Буковині. Восьмирічну школу закінчила в рідному селі, де відзначилася гарними результатами у навчанні.

Моя бувша учениця надзвичайно чутлива та порядна дівчина. Середовище, в якому зростала вона, мало позитивний вплив на її розвиток. Хоча батько, примар села, румун, в душі Діани знайшов відгук голос рідного. Бабуся та дідусь, за професією вчителі, справжні українці. Не раз Діана розказувала про свою бабуся, як виправляє її помилки, допомагає розв'язати складніші завдання, читає казки українською мовою. Таким чином, бабуся прищепила у душі онучки любов до рідного слова.

Благородні почуття дівчини до рідної мови конкретизовані у гарних результатах на шкільних подіях, від яких вона ні раз не відмовлялася.

Я знаю Діану з четвертого класу. Завжди працююча, пильна, поважна.

У гімназії бере участь у різних заходах, удосконалюючи свої знання з рідної мови. Наприклад, II-е місце на міжнародному конкурсі української мови ім. Петра Яцика, IX-ий випуск; II-е місце (у сьомому класі та I-е місце у восьмому класі) на повітовому етапі олімпіади з української мови; II-е місце на повітовому етапі конкурсу декламування української поезії та відзнака на національному етапі; II-е місце у конкурсі «Слово Шевченка»; II-е місце у конкурсі «Разом у різноманітності» – розділ есе.

Після закінчення гімназії вступає до Національного коледжу ім. Евдоксіу Гурмузакі у м. Радівці. Тут продовжує вивчати українську мову по групах із десятого класу під керівництвом улюбленої, терпеливої викладачки Джорджети Штефан.

У лицеї має великі успіхи... Перша нагорода на олімпіаді з української мови на національному етапі. А це не випадково. Серйозність Діани, жадоба до науки принесли їй довгождану відплату.

У 10-му класі, окрім олімпіади, займає I-е місце в конкурсі декламування української поезії (повітовий етап), а III-е місце – на національному етапі. Також нагороджена першою премією на конкурсах «День рідної мови» та «Разом у різноманітності» – розділ есе.

В 11-му та 12-му класах завоювала перше місце на обидвох етапах олімпіади з української мови та вищеназваних конкурсах.

Такі гарні результати принесли радість дівчині, родині та викладачам, які підготовляли її. Вона кожного разу зверталася теплими словами подяки та признавала роль викладачки у її перемозі.

Як завжди, праця приносить винагороду. Так що Діана мала можливість двічі побувати у таборах у Криму в Артеку та побачити ряд європейських країн – Іспанію, Хорватію, Австрію, Угорщину, Італію, Німеччину.

Нині Діана Урсакі студентка на першому курсі медицини у Ясах.

Має також намір записатися і до філологічного факультету – українсько-румунського відділення. Нехай Господь Бог допоможе їй здійснити своє бажання... Про себе Діана каже, що улюблені заняття у вільний час це – читати, гуляти на природі, кататися на велосипеді, екскурсії.

Мотто, яким керується в житті – це «Три найголовніші речі для здійснення чогось важливого це – праця, наполегливість і чуття справедливості.» (Томас Едісон).

Анка ШТЮБІАНУ

Фото авторки

І в буковинському місті Гура Гуморулуй в кінці року традиційно відбуваються «Зимові святкування». Багаті на різні події, ці святкування завжди очікувані з нетерпеливістю не тільки місцевими мешканцями, а і туристами, часто іноземними, які в цей час перебувають в цих околицях, щоб потішитись святами, ознайомитись з буковинськими обрядами і звичаями, полюбуватись зимовою природою і практикувати зимові види спорту.

Так само було і цим разом. Завчасно виставлені афіші, бенери та місцеві теле-і радіопередачі сповіщали про різні дії, які відбуватимуться, включно і про «Свято нацменшин». Організоване Сучавською повітовою радою, Культурним центром «Буковина», Центром збереження і підтримування традиційної культури, це свято мало відбутися 21-22 грудня у містах Сучавського повіту, включно і в Гура Гуморулуй. З нагоди цього свята були запрошені виступати польський ансамбль танців «Солончанка» із Нового Солонця, негостинський ансамбль танців «Червона калина», сучавський ансамбль «Чіпріан Порумбеску», фольклорний ансамбль «Дорна дорулуй» із Ватра Дорней, вокально-інструментальний гурток «Пятра шоймулуй» із Пожорити, ансамбль «Трандафірул» і фольклорний гурток «Балада» із Фалтічень. У Гура Гуморулуй мав виступати, між іншими, і ансамбль «Червона калина» – а це було новиною для цього міста, бо його мешканці, які минулими роками вже мали нагоду бачити і високо оцінювати українські ансамблі танців «Коломийка», «Козачок» і «Замкова надія», ще ніколи не бачили «Червону калину».

ЗАЧАРОВАНІ «ЧЕРВОНОЮ КАЛИНОЮ»

У суботу 21 грудня на площі перед місцевим музеєм зібралося багато охочих бачити артистичну програму. Всупереч проникливому зимовому вітру, пізній вечірній годині, люди стійко очікували спектаклю. Правда, в цьому допомогали (деяким) варене вино і цуйка, гаряча кава і чай, але і табірний вогонь, запалений серед площі.

На сцену вийшла «Червона калина». Хоч перед тим цей ансамбль ще виступав у Ватра Дорней і Кимпулунзі, танцюристи наче не відчували втоми. І справді, молоді хлопці і дівчата так завзято танцювали, що ніхто був би не подумав, що вони виступають вже втретє.

Майстерне виконання танців цими молодими талановитими дітьми відразу розіграло атмосферу і так зачарувало і захопило повну площу

глядачами, що ці, забувши про холод і сильний вітер, кивались і вони у ритмі музики, плескали цілий час, скільки тривав виступ «Червоної калини». І хоч програма тривала досить довго, все ж таки при кінці всім здавалось, що скінчилася занадто скоро.

Майстерність негостинського ансамблю високо оцінили і місцеві організатори, які в кінці виступу висловивши всю належну похвалу, подарували учасникам символічний буковинський колач.

Взявши коротке інтерв'ю Юліянові Кідеші, провіднику цього ансамблю, я довідався, що «Червона калина» молодий ансамбль і що йому ще нема трьох років від заснування. Складається із негостинських учнів (наймолодший член має тільки шість років) відмінників, а їх участь в рамках ансамблю не заважає у науці.

Під майстерним проводом інструктора-хореографа Валентина Вледжі ансамбль успішно виступав у різних містах: Бакові, Бухаресті, Клужі, Сереті, Ясах, Ватра Дорней, Кимпулунзі, а тепер вперше і в Гура Гуморулуй. Його виступи передавали і по телебаченні на каналах Favorit, Național TV, Pro TV та інші, включно і на передачі «Duminica în familie». Є перспектива, що виступатимуть і за кордоном. Після здобутого успіху у Гура Гуморулуй ансамбль «Червона калина» запрошений знову брати участь тут, коли будуть «Дні міста», які традиційно відбуваються кожного літа.

Ярема ОНИЩУК
Фото автора

Вельмишановна Редакціє!

Я Василь Албічук, пенсіонер, учасник православного хору села Вишня Рівня. Горджуся своїм селом. Тому я ісклав і написав одну маленьку поезію про нинішню молодіж. Я вас дуже гарно прошу, аж маєте часу і добру волю надрукувати у газеті «Український вісник», бо я читаю нашу пресу і передаю і моїм приятелям. Я вам дуже гарно дякую і бажаю Вам міцного здоров'я і май кращого та щасливого свята Різдва. З Новим Роком і много та щасливих літ усій редакції.

Василь АЛБІЧУК

*На Свят Вечір християни
Моляться всі Богу,
Штоби став Ісус Христос
Всім на допомогу.*

*Та нинішня молодіж
Петарди стріляє.
Поза то у своєю хаті
Спокою не має.*

*Каже тато, каже мама
Таке не робити.*

*А молитись Богу,
Тихо й мирно жити.*

*На свят Вечір християни
Гарно колядують.
Безбожники та й п'яниці
Все лихо воюють.*

*Пийте та гуляйте,
Довго вам не буде.
Нагадайтесь, християни,
Што день судний буде.*

Колядки у Данилі

Спершу скажу правду: у Данилі (громада Дарманешти, Сучавський повіт) святкують зимові свята за новим стилем, а не за старим, але...

При чому тут але? Сталося так, що в неділю 19 січня (за старим – Водохреща). Члени організації СУРу в Данилі (голова Траян Малиш) провели прекрасну акцію у церкві з храмом Св. Кузьми і Дем'яна.

Священик церкви Константин Ставер, за походженням болгарин, а у Данилі проживають українці. Священик запропонував, щоб кожного року, у першу неділю після Водохреща, відбувалася українська неділя.

Вернемося до наших справ. Після богослужіння серед церкви на столі газдині поставили пісні страви.

Про ці страви говорила викладачка Олена Ткачук, нині пенсіонерка. Вона і керувала артистичною програмою. Хто брав участь ній? Група учнів школи з Данили і багато випускників українського педагогічного ліцею міста Серету.

Програма була двомовна. Колядували, гейкали, щедрували та сіяли.

Подаю кілька скорочених колядок.

Гой на криниці

*Гой на криниці,
На студениці,
Там три святиці
Воду святили.*

*Воду святили,
Христа згубили.
Гой, була ж тудя
Ой, давна стежина*

Гой за вороти

*Гой за вороти, за папороти,
Там танцем іде грешна дівчина.
Грешна дівчина, на мнє Марія.
Приходить за нею бай татко:
– Донько Маріє, ходи додому.
– Зараз, татку, йду
Най данчик дійду.*

Там на воді на Йордані

*Там на воді на Йордані
Матір Божа сина мала,
Край Дунаю Йоґо купала,
Сріблом, злотом уповивала,
По всім світі розіслала.
Та й зійшлися усі святи...*

Маланкування

*Ой учора, позавчора
Наша Маланочка та й ходила,
Наша Маланочка курки пасла,*

*Заки вона та й напасла.
Заки вона напоїла
Сім пар чобіт розкроїла.
Заки вона та й загнала,
Сім пар чобіт розтоптала...*

Чінчику, Васильчику

*Чінчику, Васильчику,
Посію тебе у городчику.
Буду тебе шінувати,
Три рази на день поливати.
Буду тебе промикати
Косою, росу підтинати.*

Добрий вечір

*Побрий вечір, шідрий вечір,
Добрим людам на світлий вечір.
Прилетіла ластівонька,
Сіла собі край віконця
Та й зачила щебетати,
Свого газду вікликати:
– Встань, газдо, підведися,
У свою граджинку подивися*

Після програми було багато голосів, які сказали, що треба негайно завести українську мову у школі. Нове покоління не знає рідної мови.

Нагадаю тільки три імена: Константин Ставер, Ілля Кваснюк та Василь Ткачук. Всі вони казали, що дуже корисно знати якнайбільше мов.

Хочу подати імена старших, які брали участь у програмі: Олена Ткачук, Віоріка Курилець, Дойна Нагайчук, Олтя Козловська, Елвіра Чепук, Ана Мазуряк, Марія Чепук, Ілля Кваснюк, Степан Мунтяну, Юрій Чепук, Ілля Ткачук, Іван Гордичук, Ауреліян Горюк, Діонізіє Ткачук, Віорел Сафрюк, Василь Ткачук, Траян Малиш, Лівіу Фойчук, Анна Ткачук, Анна Ливинюк, Михайло Богданюк.

Нагадаємо, що з села Дарманешти брали участь: викладач Димитро Шведуняк, священик Михайло Кобзюк та його права рука – Овідіу Дівісієвіч, а також Антон Богдан.

Церква була переповнена. Церкві 202 роки! Мешканці села Данила будують нову церкву, тільки що заклали фундамент і почали мурувати стіни.

Ще залишилося дуже багато роботи.

Думаю, що СУР допоможе ... Там ще є свідомі українці, і є надзвичайний священик Константин Ставер.

Хай їм Бог допоможе.

Від примарії брав участь радник Василь Чернішов.

Микола КУРИЛЮК
Фото автора

Небо і земля нині торжествують...

*Небо і земля, небо і земля
Нині торжествують.
Ангели й люди, ангели й люди
Весело празднують.*

Стеляться мені ці рядки сьогодні шостого січня, коли християнський світ вшанує – за новим стилем – Святі Водохрестя та – за старим стилем – Святвечір перед Різдвом Христовим, а в душі продовжує якимось таємним відлунням нескінченний потік колядок моїх дідів та батьків, що протоптали невмирущі святкові стежки в казкових снігах мого дитинства: Бог Предвічний, Нова радість стала, Щедрий вечір, У вині, у вині, Гой дай, Боже...

Телевізійні програми просто змагаються в передачі найяскравіших традицій цих свят, найдавніших звичаїв та ритуалів із різних етнокультурних зон. Це допомагає зберігати, розвивати та продовжувати нашу споконвічну віру, звичаї та обряди, притаманні їй. «Це все разом творить духовну скарбницю нації, її заповіді в історії» – як твердить Володимир Шаян в своїй праці «Віра предків наших», (Гамільтон, Канада, 1987, ст. 76). Читаю і безліч оповідей, коментарів на релігійні теми, багато цікавих, а багато ... пригадують шевченківські рядки: «У нас! Чого то ми не вмієм?! / Зорі лічим, гречку сієм, / Французів лаєм...» Мене цікавить, наприклад, не точна дата народження Ісуса Христа (коли народився вічний?!..), а те, що в ньому поєдналося вічне небесне світло Всевишньої Мудрості із тлінною землею людського тіла, котрого облагороджено силою правдивої науки почерез притчі і силою побороення тлінності почерез правдиву віру. І прагну того благородного світла, котре б поєднало в мені небо і землю мого єства... А ще цікавить мене, яка то була віра предків наших і чому ті звичаї, обряди, ритуали затримались досі в християнській релігії...

Натомість, що то таке релігія? Походить це слово від латинського «religare», що означає прив'язувати. З незбагнених давен людина усвідомила себе частинкою природи, тісно прив'язаною до земного середовища, в якому

*Слово Отчеє, слово Отчеє
Взяло на ся тіло
В темностях земних, в темностях земних
Сонце засвітило...*

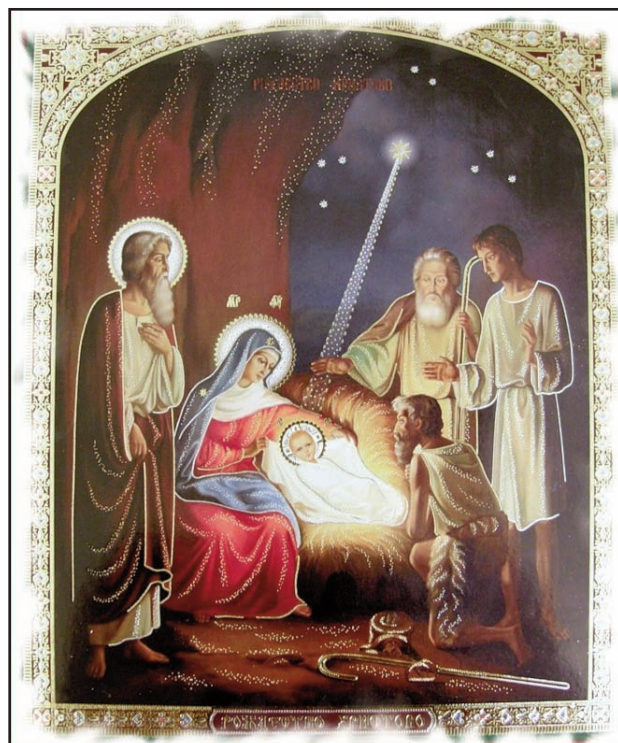
(Колядка)

вона проживала і з якого доставляла собі поживу, збираючи всяку рослинність, полюючи або рибалкуючи. Коли вона, людина, почала вирощувати певні рослини через оброблення землі та приручати/одомашнювати певну звірину задля тієї ж поживи, то усвідомила ще один отой «religare» із іншою частинкою природи, а саме, сонцем, дощем, вітром, теплом/холодом, блискавкою/громом, тощо. Піднявши голову, людина відчула себе обнятою не тільки світлом променів сонця, але й світлом розуму, бо спостерегла, що ці надземні сили впливають і на її користь, і на шкоду. Вибір був тільки один: умилостивити ці сили через жертву та впізнати як і коли вони діють на людську користь. І так появились Бог Сонця, Бог Дощу/Благодаті, Бог Вітру, Бог Блискавки/Грому та моменти їхнього вшанування, тобто їхні свята. Всі ці сили приходили із неба і тому небо стало для тодішньої людини святим простором для Богів. Природопоклонство стало підвалиною віри всіх народів. Слушно підкреслює Митрополит Іларіон у своєму курсі «Дохристиянські вірування українського народу» (Вінніпег, Канада, 1965, ст. 265): «Усі свята були пов'язані однією спільною ідеєю: пошанування сонця й сонячних богів, боротьба літа з зимою, тепла з холодом, а це є те, що становить основу хліборобства».

Тільки так небо і земля торжествують...

Як наші предки уявляли Бога Сонця та сонячних богів? Не треба було надто багато часу, навіть і первісному люду, щоб зрозуміти, що сонце, його світло і тепло, є основним джерелом життя і родючості землі. Наші предки спостерігали сонце, місяць і зорі, хмари з їхніми блискавками/громами та дощем, і все це було для них небесною сім'єю яка слухалась, подібно людській сім'ї, найвищого батька-неба, якого назвали Сварогом, а його синів – Сварожичами. Найбільш шановані нашими пращурами були такі Боги-Сварожичі: Дажбог або Хорс – дві назви бога сонця, джерела добра (в народі Дайбог);

Перун – бог грому та блискавки, володар видимого неба, творча сила, що оживляє все, покровитель війська; Велес або Волос – бог достатку, захисник худоби, торгівлі (худоба була тоді головним предметом торгівлі) та мистецтва; Стрибог – бог вітру; Мокоша – богиня дощу, покровителька пологів та породіль. Пантеон

богів наших предків доповнювали і боги землі та людської долі: Лада й Ладо – боги весни і щастя, вірного подружжя; Ярило – бог творчих сил природи, плодючості, пристрасті, любові і хоробрості; Купайло – бог літа, врожайності, радості, достатку; Рід і Рожаниці – бог долі, присуду, появлявся при народженні дітей і ін.

Початковий літопис Київської Русі із 980 р. уточнює, що Володимир Великий, князь всієї Русі, поставив у княжому дворі ідоли таких богів: «Перуна і Хорса, Дажьбога і Стрибога, Симарегла і Мокоші».

Значить, є основа твердити, що і в нас найдавніші свята – це вшанування богів Неба та Землі, сили яких в доброму поєднанні впливають щасливо на людську долю.

Дальше поява календарів зафіксувала ці свята під загальними назвами Різдв'яні та Великодні Свята.

Якщо брати до уваги, що тривалий час навіть і календарі зазначували, що початком нового року вважалася весна, а саме весняне рівнодення, коли сонце/теплота перемагало темряву/холод і починав новий цикл землеробських робіт (дивись дохристиянські колядки із подібним змістом), то кульмінаційним моментом такого свята, мабуть, були ритуали воскресіння землі з мертвоти, побороення тьми/мертвоти світлом/життям. З часом, під впливом календарного встановлення свят, або й під зовнішніми впливами, це свято неба і землі розділено було на Різдв'яні Свята і Великодні, тобто свято землі поєдналося зі святом «народження» сонця, починаючи із зимового сонцестояння, а свято небесного світла/життя поєдналося із святом перемоги тепла над холодом, починаючи весняним рівноденням. Наші предки дійшли висновку, що то Бог Перун своєю блискавкою/громом повідомляє пробудження землі до життя. Нагадує це звичай, збережений і по сьогодні, відмічати воскресіння Господа Ісуса Христа вибухами, взагалі, із нестерпивої і нестандартної зброї. Сьогодні вчені твердять, що весняне рівнодення характеризується, між іншим, і просякненням нашої галактики мега-сильним енергетичним променем...

Не меншого значення має зауваження Митрополита Іларіона у вищезгаданій роботі, що «Точно усталеного якогось дня свята в давнину ще не було, бо це ж були свята хліборобські, обряди справлялися в залежності

Євсебій ФРАСИНЮК

(Закінчення на 9 стор.)

Заради іміджу нашого...

Проводячи за новим і старим стилями Різдво, Новий рік та Водохрестя уже вкотре далеко від рідних місцевостей, я, як відчужений і з «розбитим» ниючим серцем, невідривно «поринав» у незбагненну таємничість їхньої облаго-роджуючої чарівності, якою, як писав Іван Франко про колядки, наприклад, вони майже до сліз хвилюють співчасників обрядодійств, і мимовільно спала на думку ідея, як би то поступити, щоб успадковане нами духовне багатство розкрило свою ополонюючу красу й іншим. Щоправда, дечого важливого у цьому смислі в нас відбувається. Багато років тому подав я ідею започаткувати, за зразком румунського сігетського фестивалю, фестиваль української зимової звичаєвості у Сігеті. Даний фестиваль, на превелику радість, щорічно там відбувається. Мені особисто, на жаль, важко оцінити, наскільки його випуски «відлунюються» своїм багатством у душевному сприйнятті сусідських румунів чи інших співгромадян. Зрештою, це – вже окреме питання, яке нелегко вдається здійснювати на практиці, але воно вповні заслуговує уваги, бо ж іде мова про те, чим саме відзначаємось і якими постаємо ми в очах інших, наших співгромадян чи навіть іноземців. А наша зимова звичаєвість та обрядова поезія – це один з найцінніших скарбів, якими ми можемо гідно являтися перед іншими.

«Рятівною» й надійною для подальшого оприлюднювання нашого духовного іміджу здалась мені практика міжнародного форуму ЮНЕСКО включати на свої протегуючі списки не лише матеріальні цінності народів, але й нематеріальні витвори, як усні традиції, ритуали й урочисті події, суспільні практики, народні відомості (уявлення) про природу і всесвіт, включно і мову як вектор нематеріальних скарбів. Перед роками деканат нашого Бухарестського факультету іноземних мов подав деяким викладачам заповнити анкету ЮНЕСКО про статус використовуваних у Румунії мов. Заповнену мною анкету про вживання української мови (в українських поселеннях як засіб спілкування, у навчальній системі, у культурі – в оригінальній художній літературі, у філологічних, історичних та ін. наукових працях, у засобах мас медіа тощо) секретаріат ЮНЕСКО своїм посвідченням-сертифікатом оцінив (напевно, як і анкету про статус словацької чи іншої вживаної у Румунії мови) як «дуже доречно стосовно проведеної дії» («a great relevance for carrying») своєю публікацією «World Languages Report» і

повідомив, що надрукує в одноіменному томі 2001 року.

Захід протегування цінностей людства ухвалено 17 жовтня 2003 р. на Паризькій угоді ЮНЕСКО, 2008 р. офіційно було складено список нематеріальних цінностей, а 2011 р. список ЮНЕСКО на числював 166 витворів з 76 країн світу. 3-поміж скарбів Румунії на список ЮНЕСКО включено 2005 р. ритуал магічного танцю «Калушул» (рум. «Călușul»), народну пісню «Дойна» (2009 р.) і кераміку з Горезу (2011 р.). А в місяці грудні 2013 р. до списку нематеріальних скарбів ЮНЕСКО включено румунський звичай «Колядування чоловічої ватаги» («Colindatul de ceată bărbătească»), до якого дуже близький звичай

традиційного гуцульського і буковинського колядування.

У Румунії навіть існує «Національна комісія по оберіганню культурного нематеріального майна» («Comisia Națională pentru salvagardarea patrimoniului cultural imaterial»). Члени цієї комісії та спеціалісти з Республіки Молдова розпочали працю над обґрунтуванням пропозиції на 2014 рік – включення на список ЮНЕСКО традиційної румунської спортивної гри «Ойна» (рум. «Oina»), до якої, наскільки пригадую з дитинства, дуже подібна чи майже тотожна південнобуковинська гра «Ловбан», якою ми дуже захоплювалися до того часу, коли заходами школи нами повністю оволоділа «королівська гра» – футбол.

3-поміж усіх наших нематеріальних культурних цінностей, на мою думку, найбільші шанси потрапити на список ЮНЕСКО має мараморський український «Віфлеєм», бо, по-перше, він відповідає найголовнішій вимозі ЮНЕСКО – бути живим явищем сьогодні. Наскільки мені відомо, у порівнянні з колядуванням чоловічої ватаги у румунів та у порівнянні зі сучасним побутованням закарпатського живого «Вертепу», мараморський український «Віфлеєм», здається, є набагато живучішим, він майже не втратив традиційний спосіб формування віфлеємської колядницької ватаги, церковних і сільських її обов'язків та способу обколядовування господарств (у випадку великих сіл заздалегідь розподіленими кварталами для кожної окремої ватаги). По-друге, згідно з вимогою ЮНЕСКО, віфлеємська коляда на Мараморощині є загальноновизнаною по селах культурною практикою. По-

третє, хоча ЮНЕСКО цього не вимагає, але мараморський «Віфлеєм» має дуже цікаву суспільно-етнологічну, історичну і літературну історію, він щорічно заново усно «виливається» по-місцевому забарвленою у кожному селі живою розмовною мовою, що вповні створює враження справжньої автентичності обрядодійства, на фоні якого яскраво вирисовуються як віфлеємські персонажі, так і жителі мараморських поселень – чесні, працюючі, життєрадісні та гостелюбні господарі й господині з їхніми рідними, сусідами та знайомими.

Окрім живучості пропонованого на список обрядодійства і його визнання поселеннями, ЮНЕСКО вимагає також, щоб у здійсненні папки-пропозиції внесли свій вклад сільські общини і щоб вказано було те, що держава, яка пропонує звичай, і села, які визнають його, здатні оберігати дане обрядодійство і поширювати його в автентичних формах.

Як відзначається в уставі ЮНЕСКО, включеним на список нематеріальним цінностям забезпечується «міжнародна видимість». Таким чином, і мараморський український живий «Віфлеєм» міг би стати відомим усьому світові, що було б немалою честю для його носіїв і передавачів з покоління в покоління. А якщо це не здійсниться, то користь з даної акції все ж таки буде, бо у нас поки що немає монографічної праці про даний звичай. Його «сценарій» з Кречунова надрукував я (в оригіналі і в румун-

ському перекладі) у двомовному збірнику «Вінок року» (2002 р.), інший варіант сценарію (без вказання місця запису) надрукував отець Юрій Сакалош у збірнику «Ясна засвітила зоря» (2000 р.), а третій варіант, з Вишньої Рони, надрукував Михайло Траїста у «Вільному слові». У мене є ксерокопія ряду рукописних

Іван РЕБОШАПКА

Фото автора

(Закінчення на 9 стор.)

Заради іміджу нашого...

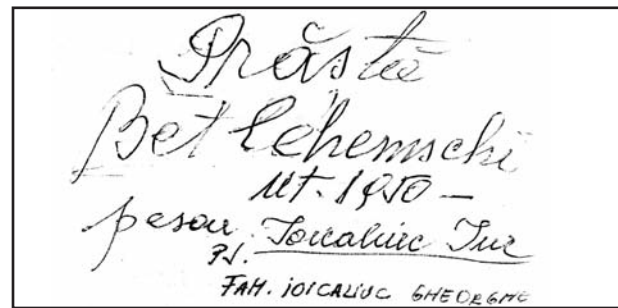
(Початок на 8 стор.)

зошитів (дуже цікавих способом запису текстів латинкою і передачею на письмі мовцями же одного невизначеного ще мараморського звука, подаваного мовознавцями як «ы», а тамтешніми мовцями, латинкою – як румунське «г»).

Цю вповні шанобливу річ можна б здійснити колективом уміло згуртованих учасників з боку Союзу українців Румунії, Міністерства культури і

культів, Міністерства освіти, Церкви, університетів, шкільного інспекторату і місцевих шкіл. Хтось з цих установ повинен би висунути ініціативу, підібрати склад колективу (з-поміж культурних діячів і спеціалістів-етнологів), звернутись по досвід до румунської «Національної комісії по оберіганню нематеріального культурного скарбу», скласти переконливу папку-обгрунтування пропозиції і направити її до ЮНЕСКО.

Чи обізветься хто-небудь на настільки шанобливий виклик? Дуже добре було б подумати про таку справу, оскільки вона становила б один із доказів нашого виходу з імагологічного анонімату. А якщо наша спроба і не матиме успіху, то користь з даної акції все ж таки буде: вона «сколихне» рутину і пожвавить сучасне побутування даного обрядодійства, покаже молодому сучасному поколінню вартість цього успадкованого скарбу і посприє у зберіганню і передачі його наступним поколінням.

Небо і земля нині торжествують...

(Продовження з 7 стор.)

від погоди й часу хліборобських зайнять, у залежності від сонцеобороту та сонячної сили» (стр. 265). Тут, принаймні, два висновки: 1. Ці свята зародились в хліборобських общинах і мали родинний характер; 2. Ці свята вшанували плоди землі і «сонячну силу». Здається, що на відміну від мисливства, де головні риси людських здібностей були виховані, щоб підкратися і зненацька напасти, хліборобство, пов'язане з небесними силами, навчило людину бути працездатною, правдивою, порядочною, здогадливою. І сьогодні справжні землероби скажуть тобі: будь-кого можеш обдурити, тільки землю не обдурити, не даси їй, не дасть тобі! Можливо й тому вони, по-перше, приносили жертву, а потім розпочинали свої роботи. Правдиво означало мудро ставитись і до землі, і до небесних сил/явищ.

«Права керує дійсністю-Явою згідно з світотворчою думкою Сварога. Увесь світ Яви, себто дійсності – наш видимий світ – міститься у Праві.» (Велесова Книга – Дощечка 7Е)

Ось яку «religio» створили наші пращури слов'яни-анти-українці у своєму історично-культурному просторі, починаючи із Трипільської доби. В Найвищому Небі вони вбачали Всевишню Мудрість, тобто Правду. Правда для них стала головною течією між видимим і невидимим, але правдивими світами, єдиним чинником гармонії Всесвіту. Спостерігаючи і обожнюючи на початках земну природу, а потім і небесні сили/явища, наші предки вивчили основне правило свого щастя/добробуту: правдиве ставлення до землі і неба!

Це стало і основним відношенням до свого ближнього і основним принципом їхньої віри. Слово «віра» у великому тлумачному Словнику української мови пояснюється, між іншим, так: «Впевненість ... у правильність і розумність когось.» Вони, предки, вірно зрозуміли, що отримати добро можна тільки чинячи добро! Подаю кілька прикладів їхнього правдивого ставлення до землі, сонця і води в звичаях, ритуалах, прислів'ях/виразах.

Земля: рідна мати; мати-годувальниця; земля Божа, Правдива, Свята; найвища клятва на доказ правди – з'їсти грудку землі або

цілувати землю; земля не приймає невинної крові; держімося землі, бо земля нас держить; убиратися святочно, коли несеш обід орачам; земні плоди – Божі Дари; не кажеш правду, земля тебе поглине; будь багатий, як земля, а здоровий, як вода; з сорому в землю заховатись; герої, що закрили рану рідною землею, ідуть прямо в рай;

Сонце: «Сонце є цар, син Сварогів, воно же Дажбог» (Іпатівський літопис); «Сонце – Господин» (Слово про похід Ігорів); сонце святе, чисте, боже, правдиве; сонце – око/вид Божий; затемнення сонця – злий знак; «щоб не застало сонце в постелі» (Почання дітям – Володимир Мономах); Похоронити померлого до заходу сонця, щоб в останній раз бачив сонце; небесні сили – це сім'я: сонце – жінка, місяць – чоловік, а зорі – діти; першим втіленням Божого слова було сонце (Буття – 1); молитися тільки до сходу сонця; рай знаходиться на сході сонця; перед сходом сонця годиться зняти шапку та вклонитись; сонце не терпить крові; нечиста сила діє тільки в темряві, коли немає сонця; ритуальні калачі/короваї мають форму сонця; медівники у формі сонця, місяця та зірок; найдавніший знак сонця є хрест; добрий володар – ясне сонечко; дитятко для матері – дороге сонечко; брати сонце за свідка;

Вода: сестра сонця; джерела, річки, ставки, криниці – священні місця; у воду гріх плювати або спорожнюватись; жива вода – мертва вода; вода очищує тіло і душу; вода свята; вода цілюща; дай, Боже, із роси і води; вивести на чисту воду (робити суд на воді або коло води);

обливання у великодній понеділок; очищувальна роль води у весільних, похоронних обрядах та в хрещенні новонародженця; не боїться чорт кадила, а кропила; вода показує судженого; пити воду потрібно перехристившись; мольба над водою є найсильнішою; найвірніший шлюб є над водою; кидати монети у воду – жертва богині води; Богиню води трипільці звали Даною, звідки і назви річок: Дон, Дніпро, Дністер, Дунай; слов'яни звали воду ще «дунаї»; роса – Божа вода і є завжди цілющою; веселка – святий зв'язок між земними та небесними водами; дощ під час шлюбу – знак добробуту, плодючості; правда у воді не тоне (мабуть, тому Ісусу Христос не тонув у воді!); вода самородних джерел – жива вода;

Освячення води є головним ритуалом і під час свят землі, і свят сонця; не меншого зацікавлення викликають і сьогоднішні цілющі рецепти за допомогою води.

Затримуючи свою предківську віру через звичаї та ритуали, пристосовані християнською вірою, українці продовжували правдиво ставитись до природи взагалі, а зокрема до людини. Основні християнські заповіді «Люби Бога свого всім серцем своїм, і всією душею своєю, і всією силою своєю» та «Люби ближнього свого як самого себе» (Матвій, 22-34-40) були прийнятими нашими предками без ніяких вагань, бо відповідали їхньому споконвічному принципу правдивого ставлення до одухотвореної Природи, до роду свого, до людини взагалі.

Релігійна система наших пращурів була родово-усною, а християнська стала вже інституційно-письмовою. Безсумнівно, заведення християнства стало величезним кроком у розвитку духовної культури народів, а пристосування дохристиянських звичаїв, ритуалів і затримання їх до сьогодні свідчить, що віра предків наших була вірною, а християнська віра стала якісним кроком вперед в еволюції поєднання земного і небесного задля постійного затримання гармонії Всесвіту.

Небо і земля нині торжествують... і будуть торжествувати, якщо у споконвічних предківських традиціях та звичаях будемо вбачати хоча б основну науку нашої віри: не зневажати землю/воду нашого тіла/землі, ставитись з повагою і мудрістю до Великої Землі/Води, а світло Найвищого Неба, щоб проходило обов'язково крізь розум, котрим Верховна Мудрість обдарувала кожного із нас і надала нам, людям, вертикального статусу.

І тільки тоді Слово Божєє візьме на себе тіло кожного із нас і в наших темнотах земних відчуємо, що Сонце засвітило...

Рамона з Марицеї

Народилася Рамона Дзекановіч у буковинському селі Марицеї.

Восьмирічку закінчила у рідному селі, потім вступила до національного коледжу «Міхай Емінеску» у Сучаві, де вивчала й українську мову.

Після закінчення коледжу викладала українську мову в селі Шербівці у навчальному році 2002-2003. Тут вона керувала ансамблем, який виконував українські місцеві пісні.

З цим ансамблем Рамона брала участь у багатьох конкурсах та фестивалях і отримала багато призів.

Але сталося так, що наша Рамона вийшла заміж і переселилася у село Пергівці (грумада Тодирешти, Сучавський повіт). Нині вона Рамона Балан.

В період 2005-2008 рр. вона була студенткою на філологічному факультеті

університету ім. Стефана Великого у Сучаві, відділ український.

Після закінчення факультету Рамона здобула другий й перший дидактичний ступені.

Нині вона директор школи у Пергівцях.

А причому тут українська мова? Бесіда іде про те, що між школами громади Тодирешти та школою села Остриця (район Герца Чернівецької області) налагодилося співробітництво.

Недавно делегація педкадрів із Остриці відвідала Тодирешти. Педкадри Елена Грігорян, Георгіє Сесерман та Адріян Мармелюк підготували артистичні програми.

А наша Рамона навчила румунських учнів із Пергівців декламувати українські вірші.

Вірші були із творчості українського поета Тараса Григоровича Шевченка.

І так прозвучали вірші: «Причинна», «Думи мої, думи мої» та «Садок вишневий коло хати».

Моя точка зору?

Людина освячує місце!

Микола КУРИЛЮК
Фото автора

Односельчанки: Ольга Шведуняк і Рамона Дзекановіч

Педкадри

Зима запанувала на землі. Вона з щедрістю наче обдарувала природу дорогоцінними коштовностями. Деревя, святково одягнені, вітають подорожніх. Вулицями села розстелився білий пухнастий килим. З-під срібних стріх чепурні хатки усміхаються.

На небі з'явилася зірка ясна та спостерігає зачарована за тим, що твориться на Землі.

Село почало рухатися... Приємний гомін милозвучно лунає вулицями села, де весело ступають малі колядники, повідомляючи, що «Нова радість стала, / Яка не бувала: / Над Вертепом зірнула ясна / Світу засіяла. / Де Христос родився...» Настав Святий Вечір...

У кожній хаті сім'я зібралася коло святкового столу, на якому специфічні пісні страви, приготвлені матір'ю. Ніхто не торкається їх, поки панотець не відвідає оселю та не освятить вечерю.

Милі спогади про Святий Вечір

На Святий Вечір всі приходять додому. Діти, вже дорослі люди, прибули до рідної хати із різних місцевостей. Батьки радіють, що їхній діти здорові, ввічливі та знаходяться поруч них цього святого вечора. А внуки весело гомонять. Як скоро проминули роки...

У хаті радість, спокій, Богу дякувати. Члени родини розказують, пригадують...Починають колядувати. Коляда зогріває душу... Думки літають далеко-далеко, і внуки згадують теплим словом дідуся, котрий відійшов у царство небесне й, мабуть, цього святого вечора колядує з ангелами.

Дідусь, проста людина, був один із мудрих носіїв народної творчості рідного села. Книга, в якій записані колядки та пісні,

яких він залюбки виконував, на почесному місці. Із нагоди святих різних подій вона відкривається та пригадує внукам про доброго дідуся.

На Святий Вечір ніхто не спить, треба відвідати родину, сусідів, не забути й бідних людей. Всі мають радіти тому, що це свято приносить надію на спасіння душі. А це можна здійснити добрими ділами.

Коли ніч упаде на землю, внуки рушають до бабусі колядувати, як це роблять кожних свят ще з дитячих років. Це нагода доказати бабусі, що вони її люблять і шанують. Щедра бабуся завжди була поруч них і допомогала їм протягом років.

На бабусинім обличчі з'являється щаслива усмішка. Вона щаслива... Кімната заповнилася

улюбленими внуками, лунає колядка. Бабуся пригадує свою молодість ...Завжди щось мудрого можна почути і навчитися від неї. Любо та приємно послухати, погмоніти з бабусею. Але час несправедливий, швидко минає, роки пливають рікою та відходять від нас ті, яких ми щиро любимо і вже не повернуться. Так що не треба забувати, коли дорогі особи ще живуть та доказати ділами свою любов та пошану.

На Святий Вечір українське село радіє... Колядники повідомляють про народження Ісуса Христа та бажають всього найкращого господарям обколядованого дому. «Ой ти, Царю, Царю, / Небесний Владарю, / Даруй літа щасливі / Сему господарю. / Сему господарю / І його газдині. / Щоби вони дочекали / Нарік цієї днини.»

Як гарно та мило у рідному селі, коло твоїх рідних...

Анка ШТЮБІАНУ

Михайло Гафія ТРАЙСТА

(Продовження з минулого числа)

5.

Василь Дунька сидів похнюпивш голову і перелякано м'яв шапку в руках. Ну і що їм треба від нього, хіба він винен, що Митро втік за кордон, що його вбили, чи не вбили?.. Хай залишать його в спокою, бо він військо відслужив, красти не крав, говорити проти них не говорив ніколи, чого їм треба? Митро йому тільки троєрідний брат, їхні дідусі були рідними братами, а вони – п'яте колесо у возі, яка то рідня? Вони навіть не пару-бочили разом, коли Митро почав ходити на вечорниці, він вже був одруженим, ні в гості не ходили один до другого, бо жили в різних кутах села. Ліпше було йому зламати ногу в той ранок, ніж вийти на вулицю і зустріти Митра та Ілька Борсука, бо Ілько побіг на міліцію та уфистів, що повернувся Митро, бог би го побив із негідником!

– Ви впевнені, що людина, з якою зустрілись позавчора, ваш двоюрідний брат Дмитро Дунька? – запитав тихим голосом майор Вішован, намагаючись заспокоїти переляканого Василя Дуньку.

– Він мені не двоюрідний брат, а троєрідний – наші дідусі були братами-близнюками, а ми тільки... – ніби хотів виправдатись Василь.

– Але ви знаєте добре Дмитра Дуньку?

– Так, як всі інші з Верхнянки. Ми не друзі, не сусіди, живемо далеко один від одного...

– Але то був Дмитро Дунька?

– Так, тільки, що... – вагався Василь Дунька.

– Тільки що?... – спробував допомогти йому майор.

– Ніби то був не Митро. Йшов вулицею й оглядався навкруг себе якимось-то перелякано, здивовано, ніби вперше бачив село, і вдягнений в святковий, старовіцький одяг. Такий одяг у Верхнянці вже не носять здавна, звідки роздобув його – не знаю.

– Ви розмовляли з ним?

– Я поздоровкався з ним, але він не відповів мені на добрий ранок, Ілько Борсук почав жартувати, що має вдома молоду жінку, а повертається додому ранком від любасок, та Митро пішов собі далі, ніби й не чув нічого.

6.

– Митра покликали до війська у два тижні після того, як він пішов з братами Тодерашами та Григорієм Дудкою на заробітки у Бозовіч, – відповідала спокійно на запитання майора Анна Дунька.

Бліде обличчя, сумні очі, чорний одяг надавали їй якоїсь дивної, глибокої і таємної краси. «Й, ще б дівочити», подумав майор.

– Він говорив вам, що не хоче відслужити військо? – запитав майор.

ЛЮДИНА З ТОГО СВІТУ

(Новела)

– Ні, мені такого не говорив, але його вербували і тому два роки, вісімдесят четвертого, та він не пішов, ми тільки що побрались, збрехав мені, що написав просьбу і його відклали на інший раз, а після того я дізналась, що він навіть не ходив до військового комісаріату.

– Скільки вам років? – запитав несподівано майор.

– Цього року мені вже буде дев'ят-

– Ви не питали його?

– Навіть не мала часу, бо прийшов шеф поста міліції і забрав його з собою, – витерла сльозу краєчком хустини Анна.

– Скажіть, будь ласка, ваш супруг не мав якийсь знак з народження, родимку, або шрам, чи татуювання?

– Родимки ні татуювання він не мав, але на лівій нозі в нього був великий шрам, бо поранив собі ногу сокирою.

– Дякую вам, ви вільні, якщо треба буде, то покличу вас, – сказав майор, встаючи зі стільця.

Анна підійшла до дверей, але перед тим, як виходити, запитала майора:

– Що буде з ним?

– Не знаю, – відповів щиро майор.

– Він в арешті?

– Ні, в лікарні, але поки що ви не можете бачити його.

Анна вийшла, більш не питаючи нічого.

7.

– Ч-ш-ш-ш! – приклав до губ палець, чоловік з маленькими круглими окулярами на носі, коротко

підстрижений, у військовій куртці, надітій поверх піжами, після чого підійшов до ліжка, на якому сидів Петро Дунька, і потихоньку запитав:

– Ти можеш зберегти секрет?

Дунька глянув на нього і кивнув головою, що може.

– Тоді, в двадцять шостому, я вбив короля Фердинанда, хі-хі-хі, – захіготів дивак, показуючи ряд маленьких і рідких зубів. – Весь світ думав, що він помер від раку на кишках, а то не було так, хі-хі-хі... Єдиний Йонел Бретяну догадався про це, але я борзо і його! Хі-хі-хі...

Петро Дунька дивився на нього, не розуміючи нічого з його слів. Він не чув, щоб король Фердинанд помер, а потім вони були в двадцятому році, а він говорить, що вбив короля в двадцять сьомому... Він майже не здивувався з його слів. Можливо, існує межа сили здивування, якщо людина перейде через неї, то більше не здивує її ніщо в світі, а Петро Дунька пережитим за останні чотири дні перейшов давно через ту межу. Його вже не здивує ніхто і ніщо.

– Скоро після зустрічі з Ніколаєм Тітусеском я запрятав сонце і Йонелові, дав йому пити той самий отруєний напій, що й королеві, хі-хі-хі!.. Всі думали, що помер від застуди, дурні! Хі-хі-хі...

надцять, – сумно посміхнулася Анна.

– Я була круглою сиротою, виростила мене моя тітка, – продовжувала жінка, коли побачила, що майор мовчить. – В нього теж не було батьків, його мати померла три роки перед нашим одруженням, а батька навіть не пам'ятає, тому, мабуть, він боявся залишити мене самою та іти до війська, а може й ревнував, хоча ходив на заробітки і залишав мене по три-чотири місяці самою...

– Коли вирушав до Бозовіча, не говорив нічого про те, що хоче втекти за кордон?

– Пішов минулого року, таки по Великодню – в понеділок, після Томової Неділі, а на Святу Неділю прислав мені грошей і листа, в якому писав, що хоче втекти через Дунай до Сербії, а далі до Америки, де живе брат Григорія Дудки, та разом з листом прийшла і вістка, що втопився в Дунаї. Григорієві Дудці та Іванові Тодерашу вдалось переплести через Дунай. Штефана Тодераша зловили і засудили на шість місяців, а Митро, казали, втопився, а я тепер не знаю, мій це чоловік, не мій?.. Не пізнає мене, питає про весільних гостей... про Марію... чи повернулись коні?... Ніби й не він, а хто інший в його тілі, але якщо не він, то звідки знав повернутись до нашої хати, і чому закосичив свою крисаню та надів старовіцький кожух?..

Марія Матіос – одна з найпопулярніших письменниць сучасної незалежної України, талановита поетеса, прозаїк, народознавець, народний депутат України.

Вона дуже смілива у своїх творах, чесна перед Богом, читачами і собою, бо щиро любить свою рідну Україну, свій зелений ди-вокрай.

Народилася 19 грудня 1953 р. в гірському гуцульському селі Розтоки Путильського району, що на правобережжі Черемоша, недалеко м. Вижниці.

Можна сказати, що Марія Матіос є сучасною літературною Богинею України, яка здивувала світ українською правдою, бо її твори пере-кладені багатьма мовами. Я упевнений, що люди різних народностей читають її твори, бо письменниця розмовляє з ними голосом правди, голосом історії.

У житті Марії Матіос наступив той момент, коли її творчість перестала належати їй і цілковито стала належати народові. Для цього вона живе і пише, а сил набирається у землі, яка її зростила. Рідна Буковина, рідне її село Розтоки – то її колиска. Про її рідне село Розтоки колись Леся Українка сказала: «Село таке гарне і срібне, як мрія». Це було влітку 1901 року, коли Леся Українка, в дорозі до Бурукута, зупинилася в цьому мальовничому гірському селі і висловила так гарно.

Після середньої освіти закінчила філологічний факультет у Чернівецькому Національному Університеті ім. Юрія Федьковича, працювала в університетській науковій бібліотеці, в редакції багатотиражки Чернівецького машинобудівного заводу, в редакціях газети «Буковинське віче» та «Буковинський журнал».

Писати вірші та друкувати їх почала у районному Путильському журналі «Карпати» та обласній пресі, а це було ще за шкільного

МАРІЯ МАТІОС -

легенда і гордість буковинських гуцулів

віку. Згодом твори юної поетеси почали з'являтися в колективних збірниках, альманахах і журналах. Була учасницею республіканських нарад та зльотів творчої молоді. Її оригінальні поетичні твори були помічені, і в 1983 році в «Радянському письменнику» вийшла перша поетична збірка М. Матіос «3 трави і листя».

Наступні її збірки «Сад нетерпіння» (1994), «Десять дек морозної води» (1995), «На Миколая» (1995), «Жіночий аркан».

У своїх творах письменниця прагне пов'язати бурхливість сьогодення з віковими традиціями, мудрістю рідного українського народу, його найдорожчої скарбниці – гуцульський фольклор. Її твори (поезії, романи «Солодка Даруся» і «Нація», які я прочитав), глибоко закорінені в рідних буковинських Карпатах.

В інтонаційному розмаїті віршів вчуваються і шалені ритми українських танців «гуцулки» та аркана, і тяжкий та смутний звук трембіти. У віршах Марії Матіос трублять у роги молоді олені, видзвонюють загадкові мелодії цвіркуни, жовто квітуть полонинські кульбаби і арніка, манять зір шовкова косиця (так називають гуцули едельвейс) і п'яно пахнуть скошені трави. Природа Карпат з язичницьким зачудованням сприймається не лише зором, але й на слух і дотик, одухотворюються.

Але головне у її творах – це люди прості і мудрі, як сама природа, верховинці-гуцули, красиві і горді діти Карпат – предки й сучасники авторки.

Високістю їх духу і силою пристрасті вивіряє свої почуття письменниця. Її інтимна лірика щира, ніжна і темпераментальна, вражає до глибини душі, бо сягає високості людських почуттів.

Її поезії друкувалися в Канаді, Росії, Словаччині. Письменниця є учасником міжнародної конференції письменників в Азії, фестивалю жіночої літератури в Німеччині.

Найбільшу славу авторці принесли твори прози: романи «Солодка Даруся» і «Нація», а також і романи «Життя коротке», «Фуршет від Марії Матіос».

За роман «Солодка Даруся» вона стала переможцем конкурсу «Книга року 2004» та лауреатом Державної премії України імені Тараса Шевченка (2005 р.). Має некоронований титул «Найпліднішої письменниці України». У 2007 році отримала гран-прі конкурсу «Коронація слова» за роман «Майже ніколи не навпаки».

У творах, який я прочитав (поезії, романи «Солодка Даруся» і «Нація») авторка висвітлює історичні події крізь призму життя звичайних українців, показує внутрішню специфіку розгортання цих подій для людини, наповнила їх власним розумінням сталих сюжетів, розфарбувала їх у ті відтінки, яких прагнула сама, не нав'язуючи читачам упередженого ставлення до прочитаного.

У зображених нею характерах визначається культ незалежної особистості, яка оригінально поєднує такі риси, як вміння відстоювати свою думку хоробрість і боязкість, доброта і безмежна лють. Людина

не є справжньою і цілісною, доки нема почуття власної гідності, не почала відповідати за свої вчинки.

Роман «Нація» Марії Матіос – це вихоплені моменти з вічного годинника буття нації. Її пронизує ідея існування нації – тієї органічної єдності і мертвих, і живих, і ненароджених (за словами Великого нашого Кобзаря) українців. Цим твором сучасна літературна Богиня Буковини подивувала світ. Українською правдою, українською історією – героїчною і трагічною ХХ століття, коли люди однієї землі, однієї нації змагаються одне з одним, вбивають, катують, руйнують церкви і каплиці, зневажають Бога, людину, старість, кривдять дітей і калік.

Здається, і справді авторка відкрила перед своїми читачами українську історичну «скриньку Пандори». А її і справді неможливо вичерпати, бо вона, ця скринька, бездонна. Відчувається, що твір написаний кров'ю серця про надорожчє, найсокровенніше.

Сама письменниця каже, що вона не пише книжки, а б'є поклони своїй солодкій і рідній Буковині, її дивовижним традиціям, її людям, їхньому вмінню життя у мультикультурному краї толерантно одне до одного. Без любові письменниці до рідного краю, до рідного села немає життя. «Нація» саме про цей край і про людей, які в ньому живуть, про тих, які відчувають свою органічну приналежність до однієї нації або відмежовуються від неї. І ця єдність чи відрубність реалізується «на прикладі різно-рідних людських доль, людських характерів, політичних поглядів і переконань, віросповідань і світоглядів».

Прочитавши книжку, дивуюся, де взялися сили і мужність у цієї письменниці-гуцулки, щоб описати той безмір загальнолюдського болю і горя, які випали на долю нашого великого українського народу у ХХ столітті? «Нація» – не видумана, не фіктивність, вона написана на повносвідому рівні.

Своїми творами Марія Матіос досягла справжньої майстерності. Їй вдалося дати читачам те, чого вони спрагли. Вона так файно й правдиво нагадує, що всі ми – неповторні, зі своєю долею, що раз по раз повертається до нас різними гранями «Бог, не любить, коли людина жие – і лиш тільки тішиться. Людина, поки на землі, мусить страждати».

Юрій ЧИГА

(За різними публікаціями)

Поради

ЯБЛУКА. Дослідники стверджують, що дерево родом з Малої Азії. Яблука були улюбленим фруктом стародавніх греків і римлян, вони символізували любов. Яблукам людство зобов'язане появою губної помади: відомий кардинал Рішельє дуже любив запах стиглих яблук, і одного разу попросив аптекаря приготувати із них мазь для губ.

Яблука містять яблучну, лимонну кислоти, мікроелементи калій, магній, залізо, сірку, марганець, фосфор, пектинові речовини. Покращують властивості крові і нормалізують тиск. Значний вміст заліза робить їх незамінними для лікування анемії. У насінні фруктів багато йоду. Чай із яблучної шкірки має жарознижуючу дію. Свіжоприготований яблучний сік має жовчогінну і сечогінну дію, зміцнює серцево-судинну систему. Плоди також багаті речовинами, які

уповільнюють ріст ракових клітин. Яблуком рекомендується завершувати будь-який прийом їжі – це корисно для зубів. Яблука чудово впливають на весь організм.

МАНДАРИН – дієтичний і лікувальний фрукт, тамує спрагу, лікує захворювання шлунково-кишкового тракту, а також астму та бронхіт, адже містить фенолікову амінокислоту. Настоянка сухої шкірки мандарина підвищує апетит. Відвар із неї – знижує рівень цукру в крові. Сік із цитрусового позбавляє від гельмінтів. Ефірне масло мандарина підвищує настрої. Зовнішнє застосування мандаринового соку допомагає в боротьбі з молочницею. Мандарини не рекомендуються при виразковій хворобі шлунку і дванадцятипалої кишки, гастритах з підвищеною кислотністю шлункового соку, ентеритах, коліті і запальних захворювань кишечника. У мандаринах не буває нітратів.

Де проживають задунайські українці (III)

Сфинту Георге (Катирлез). Слобода Сфинту Георге розташована на сході Тульчанського повіту в Дельті Дунаю, на відстані 120 км. від міста Тульчі. Територія села простягається на північ від русла Сфинту Георге, яке впадає у Чорне море. Єдиний зв'язок слободи з м. Тульча це водний шлях цим рукавом. Село має 10.007 гектарів землі, з яких 12 гектарів родючої і 9.995 гектарів пасовиськ і сіножатей. Селу належать 518 гектарів лісу (здебільшого вербового). В 1967 р. в селі проживало 500 сімей з (1900 чоловік), з яких поперх 90 % були українці. Населення села в 1992 р. налічувало 1068 чоловік, з яких поперх 85% українці. Селу понад 200 років. Сюди, кажуть, прибули українські козаки на дубах Чорним морем, а пізніше продовжували прибувати рекрути та збіднілі селяни, які тікали від кріпаччини. Існує думка, що село заснували українці. Під час турецького панування тут проживало кілька турецьких і грецьких сімей.

Сфинту Георге = Hatâr- Eles – на турецькій мові означає Святий Георгій, якого святкують 6 травня не тільки українці, а і мусульмани. Звідси і назва Катирлез. Люди і сьогодні називають своє село Катирлез.

Партизани. Село розташоване на північному сході Тульчанського повіту в Дельті Дунаю, на відстані 35 км від міста Тульча, на рукаві Суліна.

Село засновано в кінці XIX століття. Десь в 1900 році тут знаходилось мале число сільських хат – 18. Перші хати були збудовані з чамуру і покриті очеретом. Люди займалися рибальством, скотарством і навіть землеробством. Пізніше, через кілька десятиріч, почали будувати кращі хати.

Село Партизани було засноване після 1899 року на підвищенні, яке появилось після виправлення дунайського рукава Суліна.

В 1904 році тут були 29 хат, в яких проживало 120 чоловік.

До 1948 року село називалося Принчипеле Карол. Село належить до комуни Малюк.

Населення села – 483 жителів, з яких більшість українці.

Ілгані де Сус належать до громади Малюк. Це маленьке село, розташоване на лівому березі дунайського русла Суліна, біля 41 милі.

В 1904 році в селі проживало 87 чоловік -73 українці і 14 румунів, всі рибалили. За переписом з 1992 р. тут було 68 чоловік, майже всі українці. В селі не існує церкви, не існує школи.

Село Малюк – наймолодше в Дельті Дунаю, засноване в 1954 році. На цьому місці був загін для овець діда Малюка. Малюк розташоване на захід від міста Тульча, на відстані 25 км. Воно знаходиться на руслі Суліна, на східній частині острова Малюк.

В селі проживають 230 мешканців, з яких приблизно половина українці. Вони займаються риболовством, торгівлею і туризмом.

Село Горгова розташоване на пагорбі правого берега русла Суліна, між 26 і 30 милями, на відстані 32 км від міста Тульчі. Воно простягається на пагорбі вздовж 3 км.

Першими поселенцями цієї місцевості були приблизно 35 українських сімей, які прибули в 1906 році з України (за твердженням священика Константина Братовяну). Ми гадаємо, що це так і було, але раніше. Їх приваблювало багатство Дельти Дунаю. Тут вони збудували з непаленої цегли хати і покрили їх очеретом. Вони займалися рибальством і скотарством. Безконечні плавні і очерети сприяли цьому.

Назва села походить від великого озера Горгова. Це озеро широко відоме своєю різноманітністю рибних видів і місцями, де гніздяться птахи дельти. Озеро так називалось, коли сюди прибули перші мешканці. Мабуть, ця назва залишилась від давніших поселень слов'янського походження.

Будучи добрими господарями і маючи землю та очерет, прибувші люди незабаром заснували гарні господарства, якими любуються туристи, котрі відвідують Дельту.

В 1896 році Гр. Данеску в Географічному, статистичному та історичному словнику Тульчанського повіту згадує, що в селі Горгова населення було українське: 25 сімей, всього 95 чоловік, з яких 1 румун, 1 єврей і 93 українці.

За переписом 1992 року в Горгові проживало 147 чоловік, майже всі українці. І тепер вони займаються рибальством, скотарством і землеробством, а деякі туризмом.

Село Крішан розташоване на північному сході повіту, на відстані 50 км від міста Тульчі. Воно простягається вздовж правого рукава Суліна (7 км) На сході села, на відстані 10 км, знаходиться місто Суліна. А на заході, півдні і півночі найближчі села це – Горгова, Караорман і Летя. На його території знаходяться плавні Обертінул Марє та Обертінул Мік. Село має 2776 гектарів лісу.

Із Крішану до міст Тульчі і Суліни можна добратися тільки водним шляхом.

Розповідають, що коли 1885 року почалися роботи по регуляризації Дунайського рукава Суліна для пароплавства, у цих місцях не існувало жодної людської оселі. Роботи потребували людських рук. Досить високі

заробітки приваблювали багатьох людей з сусідніх сіл: Караорману, Леті, Бештепе, Аджігіолу. Для робітників були споруджені бараки. Після завершення робіт ці бараки були подаровані тим, що тут працювали, а люди оселились тут, заснувавши село, яке назвали Флеминда. Мешканці нового села займалися риболовством і скотарством. Тоді у селі жило тільки 30 сімей, які навіть не мали церкви. В цих умовах Європейська Дунайська Комісія в 1890 році подарувала новому селу будівлю, в якій працювала її адміністрація і яку було перетворено на церкву. Згодом мешканці звернулися до мешканців сусідніх сіл, які допомогли їм облаштувати церкву. В 1891 році церкву було освячено з храмом Святих Владик. З нагоди освячення скромного храму божого на прохання мешканців село було перейменоване на Чамурлія. Цю назву село носило до 1924 року, коли було перейменоване на Кармен Сілва, а 1948 року на Крішан.

В п'ятдесятих роках минулого століття українську мову у селі викладали учителі Андрей Іванов, Юрій Карабін, Марія Мойсей, Іоана Лівеску.

В 1967 році тут було 160 сімей і 885 чоловік.

В 1992 році населення села налічувало 469 чоловік, з яких 80 відсотків українці.

Летя. Село розташоване між рукавами Кілія і Суліна (десь на половині відстані між ними), близько чорноморського побережжя, на відстані 120 км від міста Тульча. На півночі межує з славнозвісним дубовим лісом Летя, оголошеним природним заповідником площею 5300 гектарів. В лісі рослинність подібна до рослинності тропічних зон. Тут знаходиться дуб об'ємом стовбура в 565 см. Люди кажуть, що цьому дубові понад 600 років. Крім дуба, в лісі росте ясен і осокор, біла верба, хміль, лісовий вусик і дикий виноград. Цей ліс вважають дивом Дунайської Дельти, як і ліс в Караормані. У східній частині слободи ниви і пасовиська, а на півдні і заході плавні та очерети. Слобода прстягається двома паралельними вулицями вздовж каналу.

За переказами старожилів село засновано десь в кінці XVIII століття. Мешканці Леті кажуть, що в минулому в слободі жило 3000 українців, а тепер їх осталося тільки 300. За переписом 1992 р. в Леті проживають 456 мешканців і майже всі українці. Ось і статистика українців у Леті: в 1904 році – 662 українці, в 1956 р. – 929, 1966 р. – 862 і в 1977 р. – 471.

Стара назва села була Неделкіой, яка походить від турецького паші, губернатора Дельти, а нова від слов'янського слова «лето»= літо, бо сюди приходили люди з скотиною на літнє пасовисько. Існує ще легенда, що в дельту приїжджала англійська королівна і знайшла тут квітку, яка по-англійськи називається «летя», від чого пішла і назва села. Кажуть, що першими тутешніми переселенцями, про яких люди знають, були сім'ї Панаса Покори і Холода. Покора прибув з Нової Кілії і був першим прімарем села десь біля 1800 року. Прибули сюди також Петро Іванченко, Максим Клим, Василь Чорний, Іван Молокан з України через Бессарабію, а інші через Крим, звідки і прізвище Кримський. Перші мешканці прибули після зруйнування Запорізької Січі (1775), але їх число збільшувалося втікачами від кріпацтва і рекрутчини. В 1814-1815 рр. в Леті проживало 36 сімей. Тоді священик Гаврило Тарасов разом з українською громадою побудували в Леті дерев'яну церкву. Церква збудована з дубового дерева, обліплена глиною, а зовні була оббита смерековими дошками і пофарбована. Церква не мала бані, а тільки дзвіницю. Церква проіснувала до 1900 року, коли розвалилася. На тому ж місці віруючі збудували велику муровану церкву, яка стоїть і нині. За величиною і зовнішнім виглядом церква займає третє місце між церквами Дельти, після Суліни і Старої Кілії. Вона зберегла чотири дзвони від старої церкви. Іконостас привезено з Вилково (Україна). Нова церква була освячена в 1905 році, коли був священиком о. Михайло Тарасов. Храм церкви – Різдво Матері Божої. Мешканці святкують празники по-старому.

В Леті школа заснована в 1886 році. В 50-их роках українську мову викладали учителі Віоріка Іонеші, Матрона Попеску та ін.

До Леті можна добратися тільки водним шляхом.

Віргілій РІЦЬКО

Діялося це давно. В одному місті була дуже гарна велика церква. Біля церкви височіла дзвіниця, схожа на вежу. Та така висока, що вершечок її виднівся лишень при сонячній погоді. Проте головною особливістю тої дзвіниці були дзвони. Люди говорили, що вони мають наймелодійніше в світі звучання, але ніхто з тогочасних жителів міста їх не чув.

У тій місцевості давно існував чудовий звичай: у переддень Різдва люди приносили до церкви свої дарунки для Ісуса і складали їх біля вертепу. Якщо подарунок припадав до серця Господу, то вгорі, на дзвіниці, лунала пречудова мелодія дзвонів, яка полонила душі людей. Але ось уже багато років дзвони мовчали... Жоден дарунок не міг їх розбудити. Та попри це, щороку біля вертепу збиралися люди. Кожен приносив свій дарунок, намагаючись перевершити іншого. Однак на вежі дзвіниці було чути лише посвист вітру.

Далеко від цього міста, в маленькому селі жив хлопчик Петрик. Він і його молодший брат Павлик також чули про звичай приносити до церкви дарунки у святвечір. Цілий рік вони готувалися до цієї події.

Напередодні Різдва, вдома, коли в повітрі де-не-де пролітали перші несміливі сніжинки, хлопці вирушили в дорогу. Надвечір вони дісталися до брами міста. І тут Петрик з Павликом помітили, що попереду помалесеньку йде жінка. Раптом вона спини-

Чому задзвонили дзвони?

лася, а за мить – знесилена впала на землю. Хлопці підбігли до жінки. Вона виглядала стомленою і хворою.

Петрусь прикляк біля неї на коліна. Силкувався підняти, та не зміг.

– Не дам ради, – промовив він до братика. – Надто важка. Мусиш далі йти сам.

– Як це сам? – здивувався Павлик. – Ти не будеш на Літургії?!

– Я не можу вчинити інакше. Подивися на цю бідолашну жінку! Якщо її покинути, вона помре від холоду. Адже всі люди вже пішли до церкви. Я побуду тут і догляну за нею. А після Служби Божої ти покличеш когось на допомогу хворій. Візьми, будь ласка, цю срібну

копійку і поклади її перед вертепом – це мій подарунок для Ісуса. А зараз поспішай!

Тимчасом у церкві закінчувалася Літургія. І бідні, і багаті поспішали до вертепу, аби скласти свої дари: вишукані вироби зі срібла, золота і слонової кістки, барвисті гобелени, різноманітні солодощі... Останнім ішов король цієї країни. У дорогих шатах, побрязкуючи зброєю, він неквапом наближався до вертепу. В руках король тримав корону, оздоблену дорогоцінним камінням, яке виблискувало на всю церкву.

Люди, побачивши такий розкішний дар, загомоніли:

– Оце подарунок!

– Без сумніву, сьогодні ми

обов'язково почуємо святковий передзвін.

Коли король поклав біля вертепу корону, в церкві запала глибока тиша. Затамувавши подих, усі прислухалися до дзвонів. Але з вежі дзвіниці долидало тільки завивання холодного вітру.

Люди знову були розчаровані. Дехто навіть засумнівався, чи ті дивні дзвони взагалі коли-небудь задзвонять.

– Можливо, вони замовкли назавжди, – побивався хтось.

Богослужіння наближалось до кінця. Хор почав останню коляду. Несподівано для всіх присутніх спів обірвався, і люди почули довгоочікуваний голос дзвонів. То високі, то низькі звуки ніби бриніли в повітрі, сповнюючи церкву нечуваною досі мелодією. Вражений натоп мовчав. Потім усі, ніби змовившись, одночасно повернулися до вертепу, щоб побачити незвичайний дарунок, який оживив дзвони.

– Що ж так сподобалось Ісусові? – дивувалися люди.

– Дивно, але тут немає жодного нового дарунка! – відповіли ті, що стояли ближче до вертепу.

– Дивіться, дивіться, онде хтось іде!

Це був маленький хлопчик Павлик. Він несміливо ступав серединою церкви, щоб покласти біля вертепу срібну копійку свого братика Петруся.

**За мотивами оповідання
Бруно ФЕРРЕРО**

Загадки

***

*Візерунки на вікні він намалював мені,
Я по вулиці гуляв – він за ніс мене щипав.
Хто впізнає невидимку, того, що
поруч ходить взимку?*

(Мороз)

***

*Взимку спить цей звір в барлозі
І прокинутись невзможі.
Смокче лапу уві сні.
Хто це? Підкажіть мені.*

(Білка)

***

*Гріє взимку, наче груба
Хутряна, тепленька ...*

***

*Взимку холодно стає,
Мама шубу достає,*

*Що ж на голову надіти,
Щоб малі не змерзли діти?*

***

(ежець)

*Якщо став на ті дощечки,
Швидко їду я з гори,
А якщо впаду зненацька –
Ноги будуть догори.
Палки дві в руках тримаю,
Сам собі допомагаю.
Тут потрібна рівновага,
Тренування та увага!*

(Шуба)

(жігі)

Дід Мороз в Лугожському садочку

Першими, хто сповіщав народження Христа, були діточки, котрі ходили від хати до хати, з колядами і щедрівками і були обдаровані різними дарунками за давнім звичаєм.

18 грудня у садку м. Лугож, в якому вчать дошкільнята українського походження, відбувся чудовий момент. Раптом хтось постукав у двері, зупинився на порозі з великим і тяжким червоним міхом. Вихователька запросила заходити, а діточки кілька хвилин стояли мовчки, довго дивились на діда Мороза, а потім слухали його слова.

Для дітей це була велика радість. З чистими серденьками вони щиро розказували гостю, що були слухняні, розумні.

Щоб відплатити йому за труд в такий очікуваний день, вихователька Савана Албічук з діточками підготували дуже гарну артистичну програму, і так діточки колядували для діда Мороза.

Почали програму піснею «Ми колядники». У програмі були українські і румунські колядки, віршики.

Потім колядували «Небо і земля», «Moș Crăciun cu plete dalbe», «Нова радість стала», «У Віфлеємі новина». Одна дівчинка гарно декламувала вірш «Чудесна зірка». Артистична програма була завершена сценеткою «Ялинка віруюча» в якій персонажі були одягнені в гарних костюмах.

Гарно виконала роль дівчинка Роксана-Марія. Вона була Марією на руках з маленьким дитятком, шукаючи притулку, аби сховатися від Ірода, котрий шукає малих дітей, щоб їх убивати. І висновок: з усіх дерев ніхто не хоче приймати її, тільки ялинка приймає. І так ялинка стає улюблене дерево для всіх добрих християн.

Дід Мороз поділив усім дітям подарунки. Цей момент був чудовий, діти уважно слухали ім'я кожного, а потім дякували. Слова подяки всім присутнім були і з боку виховательки для дітей, родичів. На закінчення діточки заспівали для всіх «На многая літа!».

Приємна і гарна була подія.

Анна БЕРЕГІЙ

Найбільша у світі риба — китова акула

Існує декілька видів акул. Це велика біла, тигрова, морська лисиця, акула-молот, синя акула, колюча, китова та інші. У Чорному морі водиться невелика (до 1 м) акула катран.

Акула — хижак і атакує все, що їй здається здобиччю: рибу, черепах, морських птахів, братів-акул. Так, у шлунку великої білої акули було знайдено цілого коня, в іншій — голову та частину тулуба крокодила, трьох птахів, дві банки зеленого гороху та пачку тютюну.

У акули є одна проблема: вони тонуть, коли зупиняються, тому вони постійно мають бути в русі. Щоб піднятися і триматися в товщі води верхня частина їх хвоста рухається більше назад, ніж нижня частина, тим самим створюючи перекид уздовж задньої лінії. Більшість інших риб мають досить симетричні зверху до низу хвостові плавники.

Найбільша у світі риба — це китова акула довжина якої може перевищувати 10 м, вага — 12 т. Існують відомості, що деякі особини досягають 18—20 м! Найбільша у світі риба не здатна розвивати швидкість більшу, ніж 5 км/год. У порівнянні з іншими представниками свого виду, це досить млява і апатична істота.

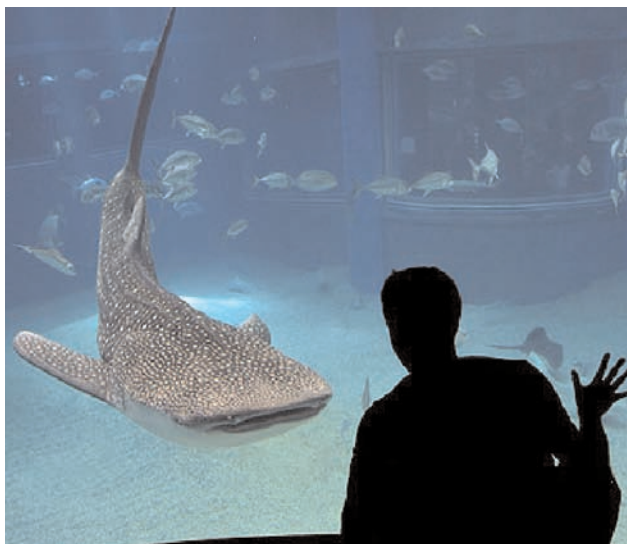
Китова акула живе у водах Світового океану тропічних широт, вона харчується лише планктоном, креветками і маленькою рибкою. Тому для людини вона абсолютно нешкідлива. Досвідчені норці кажуть, що до неї вільно можна підпливти, погладити рукою і навіть покататися верхи!

Зуби у найбільшій у світі риби не такі вже й страшні, не перевищують і 6 мм. Та вони їй особливо й не потрібні, адже їжу ними жувати не доводиться. Китова акула плаває з роззявленою пащею неглибоко від поверхні і фільтрує воду через зябра, відокремлюючи від неї їжу. Паща, звичайно ж, у такої «рибки» не маленька і сягає іноді півтора метри в діаметрі.

Незважаючи на такий захист, китова акула страждає від людського промислу. Особливо різко скоротилася чисельність її популяції у Тихому та Індійському океанах. Тут населення відловлює акул для вживання в їжу.

Також китові акули стали об'єктом туристичного бізнесу. Спеціальні дайвінг-тури «з полювання» на найбільшу у світі рибу можна знайти в США, Мексиці, Австралії, на Філіппінах, Карибах, Мальдівах.

Похвалитися своєю найбільшою у світі рибою можуть акваріуми Тайвані та ОАЕ. Там мешкають не найбільші екземпляри (довжиною приблизно 4 м), але потік допитливих глядачів у ці океанаріуми не зменшується ніколи.

Найбільша у світі риба в Осацькому акваріумі.

3 народних джерел

В гостях у багатого

Покумався бідний селянин з багатим. Коли б не завітав багатий до бідного в гості, бідний останно курку заріже, а пригостить кума.

Якось і бідному довелося побувати в тому селі, де жив його багатий кум. Тож мусив багатий запросити бідного до себе в гості. Хоч пообідаю добре, — думає бідний і пішов до кума з охотою.

Сидять вони годину, сидять другу, а кум обідати не дає, лиш курить свою люльку та гостить кума якимсь смердючим тютюном.

Бачить бідний, що й сонце вже надвечір

хилиться, і їсти хочеться, аж в очах рябіє, та й каже:

— Піду я, куме, додому.

— Сидіть, куме, закурюйте. День тепер великий!

— Дякую щиро. Я вже покурив, пора й додому.

— Ваша справа, куме, — каже багатий, — заходьте частіше. І куму беріть з собою.

— Спасибі, спасибі, кума не курить, — з досадою промовив бідний і пішов з двору.

Подав Алекс КОРНИЩАН

МУЗИКАНТ

Носиш мішки, носиш воду.
Я за це тебе вітаю,
Я поміг би тобі, Анко,
Але я на скрипці граю.

А оті, що щодня грають,
Що стараються вправляти,
Ті не сміють, моя Анко,
Навіть хату замітати.

Треба пальці захищати,
Знаю це від діда Тенька,
Але що тобі казати,
Як ти в музиці дуренька?

У ГНІЗДІ

Саша виліз на тополю,
День виспієває тепло,
І легенько сів ще зрання
У вороняче гніздо.

Люди, вздрівши на тополі
Сашу в сірому гнізді,
Запитали: – Що там дієш
Так високо від землі?

– Мені сон приснився чудовий,
Мовби я в гнізді сидів,
А до мене хтось зна звідки
Чорний ворон прилетів.

В дзюбку ніс великі гроші,
Міліони в дзюбку має,
І в гнізді оцім великім
Мені їх подарував.

Вранці, як я пробудився,
І сон гарний розсудив,
Думав, що небесний Господь
Сон мені благословив...

Він хотів цим сном сказати,
Знаючи мою біду,
Що грошей в хаті не маю,
Тільки жінку молоду.

А вона грошей бажає,
Хоче гарного вбрання,
Хоче чобітків хороших,
Хоче доброго вина.

Думав, що той сон від Бога,
Що ним мені показав,
Щоб я виліз на тополю
І там би грошей чекав.

І, як бачите, чекаю,
Вже почервонів і ніс.
Жду, щоб ворон хто-зна звідки
Мені долярів приніс...

КАРА І МУНЬО

Розлучались Кара й Муньо,
Сварка в них щодня кипіла,
Бились, як ділили меблі,
Бо вона усі хотіла...

Потім після злоби й бійки,
Як в сварні себе втомили,
Те добро, що мали в хаті,
Дуже важко поділили...

А нарешті, як ділити
Своїх діток? – їх є троє.

Кара хоче двох узяти,
А він також двох бажає.

Сварка знову закипіла,
Вікна тріскали на стінах.
Не просив ніхто прощення
На подряпанних колінах.

Муньо хлопчиків бажає.
З дівчинкою, що робити?
Кара теж бажання має.
Як то їх задовольнити?

Знов бійка розпочала,
Знов сварня затьмила хату.
Муньо Карі розбив губи,
А вона цілу кімнату.

Хлопчики та їх сестричка
Дуже плакати почали.

Батьки трохи схаменулись
Й виходу з біди шукали.

Сказав Муньо лютій Карі:
– Дорога моя дружино,
Може треба нам вчинити,
Ще одну малу дитину?

Тоді дуже легко було б
Поділити наші діти.
Кара мовби усміхнулася
В згоді почала радити...

І осталась з Муньом жити,
В хаті все установила.
І в речинець у роддомі
Близнюків двох народила.

Знов сварня в сім'ї почала,
Муньо знов почав тужити,

Він харчав, немов собака,
Думав: як дітей ділити?

Потім знов звернувся до Карі,
В неспокійну оту днину,
– Незле було б, якби, жінко,
Вчинили ще одну дитину?

То могли би поділити
Так як треба наші діти.
І Кара знову почала
Всміхатися і радити.

І після одного строку
Пішла в роддом Кара мила,
Яка Муньови ще зрання
Близнюків трьох народила...

Коли він приніс їй квіти,
Кара дітей рахувала,

А як дійшла до рахуби,
То числити перестала.

Кара Муньови сказала:
– Буду з діточками гратись,
Від сьогодні, любий Муню,
Нащо нам вже розлучатись?

Ми багаті... Не так, Муню?
Ми формуєм сильну трупу
Маєм все, що нам потрібно,
І діточок цілу купу.

НА ЛИХО КУПИВ КОРОВУ

– Чом купив мені корову,
Щоб могла радити?
Думаєш, що побіжу я
До стайні доїти?

Ти не чуєш як всі люди
Кажуть мені «пані»?
Що весь час перебуваю
В новім ресторані?

Думаєш, що з ресторану
Піду до корови?
Де твій кінь, який загинув,
Погубив підкови?

Знай, що не пішла за тебе
Щоб будь-чим радити,
Не пішла, щоби у стайні
Корову доїти...

Я пішла, щоб має ти кого
Любити, кохати.
Не пішла, щоб довгі нігті
В стайні поламати.

До мене ще в ресторані
Біжать хлопці роєм,
А ти хочеш, щоб від мене
Було чути гноєм?

Хто ти є такий, чудаку,
Щоби заставляти
Кого маю я доїти,
І з ким маю спати?

Але краще зупинімо
Цю темну розмову.
Я віднини йду від тебе,
Ти люби корову!

Михайло ВОЛОЩУК

Подаємо нову адресу по інтернету нашої редакції:

E-mail: ukrainskyi.visnyk@gmail.com

Застереження

- * За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- * Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- * Надіслані до редакції матеріали не повертаються.
- * Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК

UKRAINSKYI VISNYK

Шеф-редактор

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК

Редактор – Тереза ШЕНДРОЮ

Техноредагування і комп'ютерний набір: Тереза ШЕНДРОЮ

Редакція: Раду Попеску № 15, Бухарест

Телефони: 0212220755; 0212220737; 0212220748; 0212220724

Друкарня S.C.SMART ORGANIZATION S.R.L., Бухарест, Румунія

Redacția: Radu Popescu Nr. 15, Sector 1, București, România